

Література

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту / Віктор Петрович Андрущенко. — Київ, 2004. — 738 с.
2. Байденко В. И. Болонский процесс: структурная реформа высшего образования Европы / Валентин Иванович Байденко. — М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, Российский Новый Университет, 2003. — 128 с.
3. Бірюкова М. Аспірантура і докторантура як механізми формування інтелектуального потенціалу держави / М. Бірюкова // Вища шк. — 2010. — № 2. — С. 52-59.
4. Доповідь Голови ВАК України В. Ф. Мачуліна на нараді з питань удосконалення атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації 26 червня 2008 р. // Бюл. ВАК України. — 2008. — № 8. — С. 10-14.
5. Зязюн І.А., Крамуценко Л.В., Кривонос І.Ф. та ін. Педагогічна майстерність / Іван Андрійович Зязюн. — К. : Вища шк. , 1997. — 349 с.
6. Кондрашова Л. В. Высшая педагогическая школа и Болонский процесс: реалии и перспективы : монография / Лидия Валентиновна Кондрашова. — Кривой Рог : РГПУ, ИВИ, 2007. — 474 с.

МІЖКУЛЬТУРНО-ТВОРЧА ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ І КИТАЙСЬКИХ СПІВАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ В ІНСТИТУТАХ МИСТЕЦТВ

УДК 37.016:78(510)(477)

Чжао Веньфан

У статті актуалізується значення міжкультурно-творчої трансформації краєвих співацьких традицій двох стародавніх культур України і Китаю в умовах інститутів мистецтв. Розкрито педагогічний потенціал цієї творчої взаємодії для процесу модернізації вищої музично-педагогічної освіти обох країн.

Ключові слова: міжкультурно-творча трансформація, модернізація вищої музично-педагогічної освіти, співацькі традиції України і Китаю.

МЕЖКУЛЬТУРНО-ТВОРЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УКРАИНСКИХ И КИТАЙСКИХ ПЕВЧЕСКИХ ТРАДИЦИЙ В ИНСТИТУТАХ ИСКУССТВ

Чжао Веньфан

В статье актуализируется значение межкультурно-творческой трансформации певческих традиций музыкальной культуры Украины и Китая. Представлена проекция использования такого взаимодействия в качестве пути модернизации высшего музыкально-педагогического образования обеих стран.

Ключевые слова: межкультурно-творческая трансформация, модернизация высшего музыкально-педагогического образования, певческие традиции Украины и Китая.

INTERCULTURAL ART TRANSFORMATION OF THE UKRAINIAN AND CHINA SING TRADITIONS ON INSTITUTE OF ART

Chzjao Vienfan

The definitions of intercultural art transformation of the two ancient cultures' (China and Ukraine) best singing traditions and their using in Art Institute' s conditions are being actualized in this article. The pedagogic potential of this art cooperation for modernization process of both countries' musical-pedagogical high education are being defined.

Keywords: *Intercultural art transformation, modernization of musical-pedagogical high education, singing traditions of the Ukraine and China.*

Сучасні глобалізаційні процеси в галузі освіти спричинили нові світові тенденції модернізації традиційних освітніх парадигм найбільш розвинених держав західної Європи і країн Сходу. Завдяки політиці прозорості й відкритості створюється єдиний міжконтинентальний інформаційно-освітній простір, який допомагає ознайомитися з традиційними етнопедagogічними та новітніми технологіями різних країн з подальшим їх використанням у процесі екстраполяції або трансформації відносно національних і сучасних культурно-освітніх традицій певного народу. Яскравим прикладом зазначеного стає міжкультурно-творча співпраця та трансформація співочих традицій двох стародавніх культур України і Китаю, яка спостерігається останні десятиліття.

На думку китайської дослідниці, в галузі формування вокальної культури майбутніх учителів музики на основі традицій Китаю і України Вей Лімін: стрімкі інтеграційні процеси у світовому освітньому просторі вимагають від сучасної системи вищої освіти озброїти її випускників комплексом синтезованих знань кращих культурних традицій інших народів світу з метою адаптації їх до національних традицій певної країни та використання педагогічного досвіду в різних формах педагогічної практики. Унікальність процесу обміну культурними надбаннями кожного соціуму стає закономірністю демократичних відносин міжнародного рівня, дає можливість інтегрувати в єдиний культурно-освітній простір, обмінюватись цінними знаннями в різних галузях науки, освіти, мистецтва, техніки, стає додатковим соціально-економічним ресурсом та фактором нарощування духовного потенціалу суспільства, стратегічною основою розвитку високоосвіченої особистості близького майбутнього, прогресу суспільства [1].

Актуальність зазначеного підтверджується плідною співпрацею українських науковців і китайських аспірантів у різних мистецьких галузях. Особливою популярністю користується в Китаї проблема розвитку вокального (Ван Шаньху, Вей Лімін, Ван Лей, Ву Гуо Лінг, Лю Лан, Лю Цюлін, Ма Цзюнь, Цзінг Нань, Цой Сяо Юй, Чжан Жун, Чжан Яньфен, Чжоу Сяоянь та ін.) і хорового дитячого і професійного мистецтва (Лі Цзиньюань, Лінг Хай, Чжай Хуань та ін.), яка, з методичного погляду, збагачується багатовіковим досвідом українського виконавства та теоретико-методичних засад вокальної педагогіки. Ву Гоу Лінг [2] навіть знаходить інтонаційні спільності вокального мистецтва України і Китаю. На міжкультурний діалог у виконавській сфері вчителів музики вказують й українські вчені, зокрема, Л.Гусейнова [3], А.Ленд'єл-Сяркевич, В.Гаснюк, інші науковці.

Враховуючи зазначену актуальність, *метою статті* є висвітлення педагогічної сутності міжкультурно-творчої трансформації співочих традицій двох стародавніх культур України і Китаю, їх застосування в умовах інститутів мистецтв як засобу модернізації вищої музично-педагогічної освіти обох країн.

Новий погляд на модернізацію і подальший розвиток гуманітарного знання, зокрема, сучасної мистецької освіти полягає в розширенні інформаційних меж, створенні інтегрованої бази культурно-освітніх даних у мережі Інтернет, можливості музично-педагогічного саморозвитку, використання для теоретико-методичного самовдосконалення та міжкультурного діалогу інтернет-ресурсів (skype, комп'ютерні музичні програми, сайти наукових бібліотек, електронні енциклопедії, каталоги періодичних видань, онлайн-словники, довідники в напрямку пошуку ефективних методів вокально-педагогічної інноватики, інтерактивних технологій навчання, створенні сумісних вокально-педагогічних проєктів між студентами України і Китаю тощо).

Організація оптимальних умов інтеграції і розробка оригінальних форм обміну інформацією, результатом якої є створення: синтетичних, значно високого рівня інноваційних навчальних технологій, ефективних методик навчання співу європейського рівня і формування майбутніх учителів музики нового типу генерації на основі взаємовпливів історико-культурних процесів Заходу і Сходу (Е. Кучменко [7]), активізує розвиток дослідницьких умінь і наукового мислення студентів обох країн, збагачує загальну культуру і вокально-теоретичний тезаурус майбутніх учителів музики тощо.

Актуалізуючи тенденцію до міжкультурної взаємодії, І. Зязюн висловлюється таким чином: «Національна освіта, що готує людину до життя у своїй культурі, можлива лише в інтеграції зі світовими культурами із врахуванням опанування національних і загальнолюдських цінностей. Саме співвіднесеність народу зі світовою культурою і культурою інших народів, а не замкненість на самому собі, роблять його нацією. При цьому історія і наука показують, що метою навчання, виховання не може бути створення абстрактної, універсальної людини. Людина завжди належить до певної нації, суспільних умов, культурних традицій, історичної епохи. Людина – дитя певного етносу, і наполягати на її універсалізмі, космополітизмі – це теж саме, що зумовлювати її відмовитися від батьків і родини» [6, 10]. Зазначене актуалізує проблему розкриття сутності полікультурної освіти та впровадження її принципів у підготовку майбутніх учителів музики України і Китаю (У Іфан). Враховуючи нові соціокультурні реалії, світова педагогічна думка розробляє відповідну освітню стратегію. Міжнародна енциклопедія освіти, узагальнюючи теоретичні положення і наявну практику в навчально-освітніх закладах, розглядає «полікультурну освіту як важливу складову сучасної загальної освіти, що сприяє засвоєнню знань про інші культури, з'ясуванню загального й особливого у традиціях, способі життя, культурних цінностях народів, вихованню молоді у традиціях поваги до інокультурних систем» [6, 10].

Головним завданням міжкультурної освіти в процесі інкультурної комунікації стає знаходження правильного співвідношення освітньо-виховних традицій, вміння дозвано використати їх у певній культурі та адаптувати до відповідних умов певного напрямку навчання. Тому на авансцену сучасного освітнього простору поставлено проблему створення міжкультурної парадигми, де

саме її “інтеграційна функція” займатиме провідні позиції і забезпечуватиме якість і інноваційний рівень освіти [6]. У цій царині відбувається постійне зростання інтересу китайських дослідників і спеціалістів у галузі освіти, до вивчення наукових ідей, концепцій, парадигм, кращих культурних традицій і практичного досвіду інших країн світу. Це відбувається тому, що вищу музично-педагогічну освіту в Китаї можна віднести до ще досить молодого галузі, яка налічує менш ніж сто років із часу заснування, але такою, яка стрімко розвивається і стала вагомим чинником модернізації освіти і культури країни.

Ціла плеяда китайських науковців зробила вагомий внесок у різні напрями вищої музично-педагогічної освіти Китаю, їхні наукові здобутки розкриваються в працях таких учених, як-от: Ван Пшоань, Ван Юйхе, Гу Ін, У Іфан, Лю Сян-ю, Лю Цин, Ма Донфен, Сай До Чі, Сунь Цзинань, Сю Хайлинь, Хо Інїн, Шу Сінчєн, Чжан Сян, Чжан Юань, Цао Ян Цзоу, Аймін та ін. Різні ракурси теоретико-методичного забезпечення музичного навчання розкривають учені: Го Шенцзянь, Ван Яохуа, Се Цзясинь Чжєн Цзиньян, Гао Гонін, Ма Да, У Шуньчжан, Чжу Юнбей, Юй Бін, Юань Шаньці та ін. Комплекс завдань уроків музики, які мають вирішуватись у вищих цього напрямку відповідно до сучасних потреб шкільної практики досліджували: Ван Гоань, Вэй Хуан, Хоу Зінхонг, Чжен Лі, Цзинь Явень, Лі Дана, Ін Айцін, Лі Цзініоань, Лу Мінде, У Тон-і, Хуан Цзинь, Цай Цзюсмін, Ян Лімей, Цао Лі, Яо Сіюань.

З урахуванням вищезазначеного, в Китаї була розроблена стратегія розвитку середньої, вищої і середньої спеціальної освіти. Головною метою проведення реформ є модернізація традиційної, що склалася віками, освітньо-виховної моделі (в основу якої покладена ідея передання ортодоксального культурного досвіду і традиційних знань китайців), а не формування певних умінь і навичок, що зовсім не відповідає вимогам нового часу. Щоб осучаснити процес навчання і підвищити якість освіти відповідно до міжнародного рівня, передбачається змінити зміст, структуру і форми проведення навчальних предметів, підвищити їх науковість і варіативність, спрямованість на міжпредметну інтеграцію, міжкультурно-творчу трансформацію знань, навичок, умінь та розвитку творчого потенціалу суб'єктів освіти [5; 9].

Такий напрям реформування освіти і всіх сфер життєдіяльності КНР визначила політика відкритості і потреба в оновленні структури, змісту, форм і методів музично-педагогічної освіти. Нагальна потреба держави у професійно підготовлених педагогічних кадрах, впровадження в навчальний процес новітніх зарубіжних методичних і комп'ютерних технологій, стратегічні зміни в навчальному плані, відповідний підбір контингенту студентів і взагалі вся музично-педагогічна інфраструктура вишів мають бути спрямовані на забезпечення якісної підготовки вчителя XXI століття, щоб забезпечити сучасний попит практики.

У цьому контексті слід звернути увагу ще на одну вагомий грань вокальної підготовки студентів Китаю і України в інститутах мистецтв музично-педагогічної спрямованості, а саме – опанування ще і навичок толерантної педагогічної дії, як у навчальному середовищі, так і перенесення їх на шкільне учнівське середовище, відповідно до українських етнопедагогічних традицій.

Міжкультурно-творча трансформація кращих українських і китайських співочих традицій передбачає визначення їх структури і змісту відповідно до мети, завдань і кінцевого результату навчання в інститутах мистецтв – формування вокально-теоретичної компетентності і вокально-виконавської майстерності, що в сукупності мають утворювати акмеологічний рівень майбутнього вчителя музики.

Процес міжкультурно-творчої трансформації має певну систему і принципи конструювання, передбачає поетапну теоретично і методично підкріплену динаміку розвитку. Етапи трансформації і взаємодії можуть змінюватись, варіюватися, інтегрувати залежно від навчальної мети.

Гіпотетично нами було визначено п'ять взаємоінтегруючих етапів, а саме:

I етап – накопичувально-визначальний, на якому здійснюється теоретичне і практичне ознайомлення з найбільш поширеними методиками національного вокального мистецтва, осмислення і визначення необхідних співочих методик для запозичення.

II етап – компетентісно-фаховий, на якому передбачається якісне закріплення теоретичних знань, вокального тезаурусу і психолого-дидактичних основ вокального навчання.

III етап – репродуктивно-діяльнісний, спрямований на репродуктивне відтворення відібраних для трансформації або запозичення традиційних вокальних методик без будь-яких змін.

IV етап – діялісно-творчий забезпечує визначення та розв'язання завдань творчого характеру, формування навичок міжкультурно-творчої трансформації співочих традицій.

V етап – рефлексивно-евристичний, на якому здійснюється актуалізація комплексу отриманих знань та творчого потенціалу студентів, розвиток креативно-праксеологічних здібностей та вмінь творчо застосовувати трансформовані методичні вокальні технології і фаховий досвід взагалі в навчально-дієвих і презентативних формах музично-педагогічної діяльності.

Важливим для нашого дослідження є також практичний бік кінцевого результату підготовки цього напрямку – художньо-образне відтворення творів вокального мистецтва відповідно до національних традицій певного етносу – тобто яскрава вокальна презентація трансформованих методик.

У процесі поетапного навчання здійснювалося також ознайомлення з адаптованими до проблеми нашого дослідження класифікаціями основних педагогічних технологій (за І. Дичківською) [4, 72-75].

1. За рівнем застосування: предметні (музично-освітні призначені для опанування музично-педагогічної інформації; локальні та модульні (передбачають певні зміни змісту освіти та технологій).

2. За науковою концепцією засвоєння мистецько-інноваційного досвіду: асоціативно-рефлекторні (в основу покладено теорію формування інноваційних понять у галузі мистецької педагогіки); біхевіористські (від лат. *behavio(u)g* – поведінка) (за основу взято теорію навчання); розвиткові (ґрунтуються на теорії розвитку здібностей); сутєстивні (засновані на навіюванні); «ґештальт» технології (нім. *gestalt* – цілісна форма, образ, структура і технологія) та інші (засновані на психотерапевтичному впливі).

3. За орієнтацією на особистісні структури: інформаційні (формування знань, умінь, навичок); операційні (формування способів розумових дій); емоційно-художні й емоційно-моральні (формування сфери естетичних і моральних відносин); технології саморозвитку (формування механізмів особистості яка розвивається сама); евристичні (розвиток творчих здібностей); прикладні (формування дієво-практичної сфери) технології.

4. За типом організації та управління пізнавальною діяльністю: структурно-логічні технології навчання (поетапне формулювання мистецько-інноваційних завдань, способів їх розв'язання, оцінювання одержаних результатів); інтеграційні технології (освітні системи, які забезпечують інтеграцію знань різних видів мистецьких діяльностей, навчальних тем, курсів, навчальних проблем та інших форм організації навчання); ігрові технології (які сприяють формуванню вмінь розв'язувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів). В освітньому процесі використовують: театралізовані, рольові, комп'ютерні ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування та ін.; комп'ютерні технології (реалізуються на основі взаємодії “викладач – комп'ютер – студент” за допомогою інформаційних, тренінгових, розвивальних, контролюючих та інших навчальних програм); діалогові технології (пов'язані зі створенням комунікативного середовища, розширенням простору співробітництва на суб'єкт-суб'єктному рівні: “студент – викладач”, “викладач – автор”, “студент – автор” та ін.); тренінгові технології (система діяльності щодо відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань – тести, психологічні тренінги інтелектуального розвитку, розв'язання завдань іншого напрямку).

Такий потужний технологічний комплекс сприймання і засвоєння навчальної інформації відноситься до інтегративних та інтерактивних найбільш ефективних методів засвоєння навчального матеріалу.

Висновок. Модернізація і реформація системи освіти в багатьох країнах світу, зокрема України та Китаю, здійснюється на основі вивчення кращих досягнень та здобутків освітніх систем та інших країн світу з подальшою їх екстраполяцією на ґрунт національної освіти. Яскравим прикладом такого шляху модернізації стає міжкультурна комунікація, трансформація й екстраполяція кращих співочих традицій України на освітньо-виховну систему Китаю і пов'язаних з цим інноваційних технологій. Цей шлях допоможе КНР здійснювати у третьому тисячолітті прогресивний хід і слугуватиме вагомим фактором розвитку суспільства і країни взагалі. Крім того, вивчення співочих традицій Китаю розширює кругозір студентів-вокалістів України, що, за концепцією І.Зяюна, покращує в них відчуття національної ідентичності та належності до стародавньої співочої культури українського народу. Методичне застосування такої взаємодії передбачає поетапне ознайомлення, порозуміння, адаптацію до особливостей національної культури, на підставі чого здійснення порівняння, зіставлення з метою пошуку спільностей та відмінностей, універсального та унікального в проекції на майбутнє.

Література

1. Вей Лімін. Культурні традиції у підготовці китайських студентів до співацької діяльності / Вей Лімін // Національно-культурний простір України XXI ст. : стан і перспективи. – К. : НАРККіМ, 2010. – С. 339-344.

2. Ву Гуо Линг. О предпосылках интонационных взаимодействий китайской и украинской песенности / Ву Гуо Линг // Музичне мистецтво і культура. – Одесса, 2001. – С. 169-178.

3. Гусейнова Л.В. Міжкультурний діалог як чинник формування виконавської культури майбутнього вчителя музики / Л. В. Гусейнова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. - Луганськ, 2011. - № 7 (218). – С. 39-45.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / Дичківська Ілона Миколаївна. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

5. Ей Юй Хуа. О стратегии развития китайского образования / Ей Юй Хуа. – Педагогика, №4, 2001. – С. 106-108.

6. Зязюн І.А. Інтеграційна функція культурної парадигми / І.А. Зязюн / Професійно-художня освіта України : зб. наук. праць [редкол. : І.А. Зязюн (голова), В.О. Радкевич, Н.М. Чепурна (заступники голови) та ін.]. – Київ; Черкаси : Видавництво “Черкаський ЦНТЕІ”, 2008. – Вип. V. – С. 3-13.

7. Кучменко Е.М. Взаємовпливи історико-культурних процесів Заходу і Сходу в XVIII–XX ст. : (на прикладах художньої культури): автореф. дис... д-ра іст. наук: 17.00.01 «Теорія та історія культури» / Е.М. Кучменко. – К., 1999. – 24 с.

8. Реморенко І. Модернізація по-китайському: Освіта в Китаї // Управління освітою. – 2006. – Січ. (1). – С. 6-8.

9. Сяо Су. Основні напрямки сучасного реформування освіти в Китаї. Шлях освіти. – 2002. – №4. – С. 24-29.

10. Цой Сяо Юй. Європейська і китайська вокальні школи: порівняльний аналіз / Цой Сяо Юй // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів VII педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької / [за ред. О. М. Отич]. – Чернівці: Зелена Буковина, 2010. – С. 141-142.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ-ВОКАЛІСТІВ

УДК: 371.1+373.8

Мусяенко-Репська В. І.

У статті висвітлено сутність понять духовність, культура, духовна культура, визначено феномен професійно-вокальна компетентність.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, духовність, культура, духовна культура, професійно-вокальна компетентність.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОХОД К ВОСПИТАНИЮ ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ У СТУДЕНТОВ-ВОКАЛИСТОВ

Мусяенко-Репская В. И.

В статье раскрыт компетентностный подход к воспитанию духовной культуры у студентов-вокалистов; дана характеристика понятий духовность, культура, духовная культура; определено понятие «профессионально-вокальная компетентность».